

Informatieblad

friso
bouwgroep

“Friso is voor mij...
bouwen aan
de toekomst”

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

De bouwsector heeft een zeer grote impact op duurzaamheid. Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) is daarom sterk in opkomst binnen de bouwsector. Ook Friso Bouwgroep onderneemt met oog voor de toekomst. “Continuïteit en kwaliteit boven winstmaximalisatie” is de visie van Friso. Om deze visie waar te maken wordt met respect voor mens, milieu en daarmee de toekomst ondernomen. Het gaat Friso Bouwgroep daarbij niet enkel om economische prestaties, maar vooral om het afleveren van hoge kwaliteit en de voortzetting van het bedrijf.

Friso bouwt aan de toekomst!

“MVO is een gezamenlijke verantwoordelijkheid die Friso graag samen met opdrachtgevers en partners aangaat.”

Samenwerken

MVO is een gezamenlijke verantwoordelijkheid die Friso graag samen met opdrachtgevers en partners aangaat. Binnen elk project bekijkt Friso de mogelijkheden om bij te dragen aan MVO. Samen met de opdrachtgever brengt Friso de ecologische consequenties van een project in beeld. Ook bedenkt Friso oplossingen om de energievraag van een bouw of verbouw terug te dringen, zowel voor nieuwbouw- als bij renovatieprojecten. Vaak kan dat door alternatieve materialen met een lagere milieubelasting toe te passen.

Duurzame bedrijfsvoering

Friso heeft doeltreffend beleid geformuleerd op het gebied van milieu, duurzaamheid en kwaliteit. Dit beleid is de basis voor de ISO 9001:2008/ISO 14001 en VCA** certificering. Zo wordt duurzaamheid en kwaliteit gericht toegepast in de bedrijfsvoering.

Friso Bouwgroep voldoet aan de volgende richtlijnen en product- en systeemnormen:

- ISO 9001 : 2008
- ISO 14001
- VCA**
- FSC-keurmerk
- CO2-bewust certificaat (niveau 3)
- Bedrijfscode conform SBIB-model
- CAO voor bouwnijverheid
- CAO voor timmerlieden

Duurzame inkoop

Door duurzaam in te kopen heeft Friso aandacht voor omstandigheden waaronder producten en leveringen tot stand komen. Zo zorgt duurzame inkoop voor minimalisering van milieuschade, een eerlijke beloning voor werknemers, goede arbeidsomstandigheden en daarmee ook de aanmoediging en stimulering van arbeidsparticipatie. Ook heeft Friso het Groene Post certificaat. Dit houdt in dat alle post CO2-neutraal verstuurd wordt.

Netwerk Nieuw Bouwen

Friso is partner van Netwerk Nieuw Bouwen. Samen met de NHL Hogeschool en andere bedrijven richt Friso zich op het duurzaam verbeteren van de bestaande woningvoorraad. Er worden manieren bedacht om de energievraag terug te dringen, woningen gezonder te maken en de woonlasten substantieel te verlagen.

Een voorbeeld van zo'n pilotproject is het energieneutraal maken van 10 bestaande woningen in Bolsward. Bestaande woningen worden klaargemaakt voor de toekomst!

Samen met opdrachtgever speelt Friso op duurzaamheid in. De Design & Build aanbestedingen bieden bij uitstek veel mogelijkheden hiervoor. Ook is het vaak mogelijk om een bestaand bestek te verbeteren als het om duurzaamheid gaat. Bij inkoop van producten beoordelen de medewerkers deze op milieubelasting van de productie, benodigd onderhoud en het transport naar de bouwplaats. Ook wordt gekeken of het toegepaste materiaal recyclebaar is en wordt bouw- en sloopafval op de bouwplaats gesorteerd.

CO2-prestatieladder

Aan de hand van de CO2-prestatieladder heeft Friso doelen geformuleerd om de uitstoot van CO2 te verminderen, zowel van eigen vestigingen, kantoren en productiehallen, als op de bouwplaats. Zo wordt er bijvoorbeeld bij voorkeur gewerkt met lokale onderaannemers en (toe)leveranciers. Ook heeft Friso twee windmolens die de prefabfabriek van energie voorziet. Voor de rest van de stroom wordt duurzame energie ingekocht bij Eon. Deze groene stroom wordt gebruikt voor eigen ge-/verbruik en voor de uitvoering van bouwprojecten.

Duurzaam & exploitatiegericht bouwen

Binnen MVO speelt het toepassen van duurzame bouwtechnieken en -materialen een grote rol. Duurzaam en exploitatiegericht bouwen betekent dat er al in het begin van de ontwerpfase naar deze aspecten gekeken moet worden. Alleen dan kunnen duurzaamheidsaspecten optimaal in een project geïntegreerd worden. Bijkomend voordeel is dat, na een gedegen voorbereiding het daadwerkelijke bouwen sneller en efficiënter kan gebeuren.

Friso heeft een projectgroep geformeerd die bezig is met onderwerpen die betrekking hebben op duurzaam bouwen. De projectgroep diept deze onderwerpen uit en bekijkt in welke mate en hoe Friso deze kan toepassen. De projectgroep wordt ondersteund door de KAM-afdeling, waardoor verbeteringen direct binnen de hele organisatie kunnen worden doorgevoerd.

BIM

BIM is een oplossing die maakt dat alle relevante informatie gedurende het hele bouwproces wordt opgeslagen, gebruikt en beheerd in een digitaal (3D) gebouwmodel. Door deze informatie te delen met de andere partijen en als basis te laten gebruiken voor de prijsvorming, worden kosten bespaard in de calculatiefase, worden ook de faalkosten gereduceerd en is eenvoudiger een eenduidige vergelijking te maken tussen verschillende aanbiedingen bij een aanbesteding. Hiermee verschuift ook de focus van hoeveelheden en kosten, naar een visie op de bouwmethode, de projectorganisatie, samenwerking binnen het project en omgevingsmanagement.

Duurzame bouwtechnieken

Binnen Friso is de projectgroep Duurzaam Bouwen actief. Zij houdt zich bezig met de volgende onderwerpen:

- **Luchtdicht bouwen:** luchtdicht bouwen is een concept waarbij een gebouw zo luchtdicht wordt gebouwd dat niet alleen bespaard wordt op energie, maar dat er ook winst behaald wordt op het gebied van waterdichtheid, inwendige condensatie en akoestiek.
- **Bouwen met hoge isolatiewaarden:** Goede vloer-, gevel-, spouwmuur-, dak- en glisolatie zorgt voor een hoge isolatiewaarde.
- **Passief/actief bouwen:** bij passief bouwen zijn de warmteverliezen van het gebouw door de goede isolatie zo beperkt dat slechts een kleine hoeveelheid energie voor verwarming en koeling nodig is. Bij actief bouwen wordt een nul-energie-gebouw gebouwd. Hierin wordt hernieuwbare energie opgewekt die een overschot aan energie levert.
- **Duurzaam toepasbare installatietechnieken.**
- **BREEAM bouwen:** BREEAM is een instrument om de duurzaamheid van nieuw en bestaand vastgoed meetbaar te maken. Gelet wordt op materiaalgebruik en energiegebruik en op de leefbaarheid van het gebouw en de omgeving. Dat maakt BREEAM tot de meest complete en gecertificeerde methodiek voor het meten van de duurzaamheid van gebouwen.
- **Lean bouwen:** Lean staat voor het zodanig inrichten van processen dat producten en projecten met zo weinig mogelijk verspillingen worden gerealiseerd. Verspilling is alles wat geen waarde toevoegt voor de klant, zoals tijdverlies, materiaalverlies, kostenoverschrijding, onbenutte capaciteit etc.
- **Life cycle costs:** life cycle costs is een integrale aanpak waarin ontwerp, bouw, onderhoud, revitalisering en verkoop worden meegewogen waardoor er inzicht wordt verkregen in de totale kosten van een gebouw.
- **Damp-open** Bij deze manier van bouwen wordt gebruik gemaakt van natuurlijke isolatie materialen met vochtregulerende eigenschappen. Hierdoor ontstaat een 'ademend' binnenklimaat met een natuurlijke vocht- en warmte regulering.
- **Gezond Bouwen** is bouwen met oog voor de gezondheid van de bewoner of gebruiker van een pand,
- **Prefab Bouwen** In de fabriek worden complete bouwelementen gemaakt. Hierdoor is er minder afval.

“Friso creëert leer-werkplekken die perspectief en arbeidsritme bieden, als leerzaam worden ervaren en voldoen aan de verwachtingen van opdrachtgever.”

Leerbedrijf

Het opleiden van jongeren en werkzoekenden is belangrijk. Daarom is Friso nauw betrokken bij opleidings- en stagetrajecten.

Alle uitvoerders en voormannen van Friso Bouwgroep zijn opgeleid tot leermeester. Hierdoor zijn er binnen de organisatie continu zo'n 40 praktijkleerlingen aan het werk binnen de verschillende bedrijfsonderdelen. Tevens biedt Friso stagemogelijkheden voor leerlingen c.q. studenten van MBO-, HBO- en Academisch niveau. Daarnaast heeft Friso samen met opleidings- en kennisinstituut BOB haar eigen Friso Academie opgericht. Zo wordt kaderpersoneel intern opgeleid.

Voorlichting aan jongeren over het werken binnen de bouw is erg zinvol. Meerdere malen per jaar worden leerlingen van verschillende middelbare scholen rondgeleid binnen vestigingen van Friso. Zo kunnen jongeren kennismaken met alle facetten van de bouw. Ook geven medewerkers van Friso voorlichting op scholen. Zo is Friso deelnemer van het project 'On stage' in Sneek.

Verder biedt Friso Bouwgroep een werkervaringsplek bij de materieeldienst aan voor leerlingen van de Piet Bakkerschool. Deze school verzorgt onderwijs aan leerlingen met een verstandelijke beperking en/of ontwikkelingsstoornis. Het is belangrijk dat deze leerlingen een kans krijgen binnen de maatschappij, daarom biedt Friso alle mogelijke voorzieningen om hieraan bij te dragen.

Naast het doorlopend laten meedoen van leerlingen op diverse projecten, biedt Friso ook arbeidsplaatsen aan in het kader van social return. Aan werklozen, werkzoekenden en/of leerlingen wordt een proefplaatsing van één maand aangeboden. Als deze plaatsing voor beide partijen naar tevredenheid verlopen is biedt Friso een contract aan voor de duur van het project. Wanneer het project afgelopen is bekijkt Friso, samen met haar onderaannemers, wat de mogelijkheden voor de toekomst zijn en of er een volwaardig dienstverband mogelijk is.

Goede doelen

Friso is maatschappelijk betrokken. Dat komt onder andere tot uiting in het financieel steunen en initiëren van goede doelen. Een belangrijk initiatief hierbij is het opzetten van het project **Schoolschaatsen**. Ook sponsort Friso diverse goede doelen op zowel landelijk als plaatselijk niveau. In plaats van het versturen van een kerstgeschenk aan relaties, wordt jaarlijks een bedrag aan een goed doel overgemaakt.

Schoolschaatsen

Lichaamsbeweging voor kinderen is belangrijk! Om hieraan bij te dragen ontwikkelde Friso het Project Schoolschaatsen. Friso heeft dit project 10 jaar lang financieel ondersteund. Leerlingen van het basisonderwijs worden met een bus opgehaald aan school en krijgen vervolgens schaatsles van professionals in IJstadion Thialf. Zo leren de kinderen, ondanks de wat warmere winters, toch de kans om te leren schaatsen.

Meer informatie?

Johan Keuning
Friso Bouwgroep
Tel. 0515 - 42 99 99

Postbus 49
8600 AA Sneek

www.frisobouwgroep.nl